

Retsforbundets Program.

Vort Program er for langt (og for udførligt) til Agitationsbrug, siger man. Kan man ikke formulere det kortere? Jo, man kan. Det kan udtrykkes i *to Ord*:
ENHVER SIT.

1. *En hver* betyder, at det gælder alle uden Undtagelse og uden Forskel, altså alles Ligeret, ingen Særrettigheder, ingen Privilegier, ingen Monopoler.
2. *Ordet SIT* betyder personlig Selvbestemmelsesret og ubeskåren Ejendomsret til de Værdier, enhver producerer.
3. *Men enhver sit* betyder ikke blot, at hver enkelt skal råde frit for sit, det betyder også, at hver enkelt skal have sin Andel i det, som er Fællesskabets, og Medrådighedsret — gennem politisk Ligeret for alle — over Forvaltningen af Folkets Fællesanliggender.

Af disse tre Grundsætninger kan hele Retsforbundets Program udledes. Uforeneligt med Programmet er: Tvungen Militærtjeneste og andre tvungne „Ombud“. Endvidere alle Skatter og alt, hvad der hedder Told, hvad enten denne går i Statens Kasse eller som Understøttelsestold i private Lommer, Fremdeles al Statsindblanding i Erhvervs- og Kulturliv — udover Beskyttelse mod bedragerisk Krænkelser af Ejendomsret, af Menings- og Ytringsfrihed, Arbejdsfrihed og Handlefrihed, idet Friheden kun skal begrænses af Hensynet til andres tilsvarende Frihed og Ret, aldrig af forebyggende Formynderi overfor voxne Borgere, såsom Censur og Diktatur.

A. D.

Hvad har han sagt?

Folketingsmand, Dr. phil. Axel Dam

DANMARKS RETSFORBUND

FORORD

Rigsdagskandidater plejer forud for Valget at gøre deres Vælgere bekendt med, hvorledes de vil stille sig til de forskellige Spørgsmål, når de kommer ind på Rigsdagen. Og nyopstillede Kandidater har jo intet andet Middel til at præsentere deres politiske Ansigt for Vælgerne end sådanne såkaldte »Valgløfter«.

Når man derimod har siddet en Arrække i Rigsdagen og haft Lejlighed til at tage Stilling til de Spørgsmål, som stadig står på Dagsordenen, kan man lade sin Fortid tale og gennem Citater fra Rigsdagstidende meddele Vælgerne sit Svar på de mange politiske Spørgsmål, de har Krav på at kende, ja overfor et Valg næsten Pligt til at kende ens Svar på, inden de stemmer.

Der er så meget mere Grund til at benytte denne Måde at vise sit politiske Ansigt på, når Pressen i sine Rigsdagsreferater enten har fortiet ens Udtalelser i Tinget eller i Stedet for objektive Referater har givet »Referenten«s tendentiøse Kritik af dem. De stenografiske Referater derimod står fast; dem kan hverken Taleren løbe fra eller Modstanderne fordreje.

AXEL DAM.

Tre Stadier fra gamle Vaner til nye Baner.

Enhver ny og revolutionerende Idé gennemløber 3 Stadier:

1. Først siger man fra konservativ Side, at Ideen er tåbeligt Hjernesvind, tåget og uklar. Til at forstå nye Tanker hører nemlig en klar Hjerne; mangler man en sådan, forekommer alle ikke tilvante Tanker en tågede og uklare.
2. Når de nye Tanker omsider er blevet gentaget så mange Gange, at de ikke mere er nye, begynder selv træge Hjerner at forstå lidt af deres »teoretiske« Rigtighed, og så ændres Modstanden til en Indrømmelse af, at de er gode og smukke »i Teorien«, men *aldrig* kan gennemføres i Praxis. Hvis det skulde ske, måtte der til Gennemførelsen kræves Mennesker, der var klogere, indsigtfuldere og mere praktiske, end man selv er, og det kan konservative Hjerner ikke tænke sig Muligheden af.
3. *Nye Vaner* er det eneste, der hos træge, konservative Naturen kan få Bugt med gamle Vaner. Derfor ender »Trægerne« alligevel med at blive Tilhængere af de nye Tanker, når disse er blevet gamle og omsat i Virkelighed. Så er man ikke blot villig til at anerkende deres »Rigtighed«, men har i den Grad glemt sin egen Fortid, at man højt forsikrer, at det kun er, hvad man altid har anset for det rigtige. (Ex. Kvindens Ligeret med Manden.)

Retsstaten har allerede nået 2det Stadium. Vælgerne har Magt til at bringe den over i 3die Stadium: Virkeliggørelsen.

Fremtidsmusik

har man kaldt Retsforbundets Politik. »Ja, men hvis man virkelig vil ind i en lysere Fremtid, så er det Fremtidsmusik, man har at marchere efter; det kan ikke nytte at danse videre efter Fortidens forslidte Melodier, som kun fører nærmere hen til Afgrunden.« (18/10 1927.)

Retsforbundets Mission går ud på at frigøre det danske Folk for Afhængighed af Politikerne og skabe sådanne Kår, at Mennesker gennem eget Arbejde og Arbejdsfortjeneste kan klare sig ved egen Hjælp uden Statens Støtte. (11/10 1929.)

Dagens Gerning og Tidens Krav.

Selve Udtrykket »Dagens Gerning« indeholder en Tilkendegivelse af, at der er en anden Gerning, som egentlig skulde gøres, men som man forsømmer eller udsætter til bedre Tider. ^(19/10 1934.)

»Dagens Gerning« er Navnet på en kortsynet Politik, på en splittet og brudstykkeagtig Detailpolitik uden Fremtidsperspektiv, en Paniklovgivning, der i sidste Øjeblik skal afværge en truende Kalamitet og derfor bliver et Hastværksarbejde uden principiel Begrundelse. ^(11/5 1934.)

Man kan uden Overdrivelse definere de »praktiske« Politikeres Yndlingsbarn »Dagens Gerning« som den Gerning, der bestaar i at gøre det modsatte af, hvad fornuftig Teori tilsiger, for i det Øjeblik, man virkelig handler fornuftigt, er det jo ikke alene Dagens Gerning, man udfører, så lægger man også Grunden til sunde fremtidige Tilstande til Gavn for vore Efterkommere, for den Ungdom, som nu holdes ude fra Erhverv på Grund af Fædrenes Synder. ^(11/5 1934.)

„Forlig.“

Ordet Forlig er misvisende. Det lyder så broderligt, venligt og forsonligt, men svarer i Virkeligheden mere til Poul Møllers Udtryk for Sindelaget hos de »forligte« Parter: Nu har jeg forliget mig med min Modpart, det Asen! »Forlig« er sikkert noget af det værste, man kan begå i Politik, for to stik modsatte Principper kan jo ikke begge være rigtige, og man når aldrig det rigtige, når det hver Gang skal kombineres med en tilsvarende Portion Uforstand eller Konservatisme. (Maj 1935.)

Medens Klassepartierne fortsætter deres indbyrdes Kamp ved Folketingsvalgene og skiftevis kommer til Roret eller må bide i Græsset, saa fortsætter Retsforbundet sin støtte Fremgang blandt Vælgerne og vil blive ved at gøre det, indtil det går op for Partierne, at Politik har et højere Mål end Varetægelse af Klasseinteresser. For os er det uden Indflydelse på vor Stilling, hvilket Parti der sidder inde med Regeringsmagten. Vi vil stille os sagligt til alle Lovforslag. ^(16/2 1930.)

Juridiske Love kan laves saa dårlige, det skal være, men sociale og økonomiske Naturlove lader sig hverken lave eller afskaffe; de gælder, enten man vil eller ej. Loven om Tilbud

og Efterspørgsel er den eneste naturlige Regulator for Løn af enhver Slags.

Tillids- eller Mistillidsvotum?

Retsforbundets Repræsentanter ønsker hverken at deltage i et Mistillidsvotum eller et Tillidsvotum til Regeringen og opfordrer Forslagsstilleren til at trække sin Påstand tilbage, da vi i modsat Fald vil fremsætte en ganske kort og »upolitisk« Paastand om Overgang til Dagsordenen, som kun går ud på, at Tinget ikke kan finde den trufne Afgørelse tilfredsstillende som Præcedens for Fremtiden, hvorfor man opfordrer Regeringen til snarest muligt at fremsætte Forslag til en Ministeransvarlighedslov. ^(21/1 1930.)

„Smeden og Bageren.“

Den mest rammende Karakteristik, jeg har hørt af Forskellen mellem det politiske System, vi forfægter, og det, som har Udtryk i de Lovforslag, som behandles i dette Ting, skyldes en jævn Jyde, som fra sin Skoletid i Folkeskolen mindedes Wessels Fortælling om Smeden og Bageren og anvendte den på de nuværende politiske Forhold.

Dommeren er Regeringen og Rigsdagen. De 4 Borgere, der henvender sig til Dommeren for at redde Smeden, er de 4 politiske Velfærdspartier, og den begrædelige Bager, der må undgælde for Smedens Brøde, er Skatteyderne.

Den eneste Person, der stadig skifter Maske i dette Drama, er Smeden. Snart optræder han som Landmandsbanken, snart som det kongelige Teater og i Øjeblikket som Kapitalmagtens Interesse i Landbrugets »Rentabilitet«, men Partierne Tale er stadig den samme og lyder som hos Wessel: »Velviseste, vi véd, på Landets Vel I altid ser!«

Kun Fortsættelsen varieres efter Omstændighederne og kan f. Ex. lyde: »Men Landets Vel beror derpå, at Landmandsbanken kan bestå!« eller: »Landets Vel beror derpå, at det kgl. Teater kan bestå!«, og nu lyder det: »Landets Vel beror derpå, at Højfinansens kan Renter få!«

Og Domsafsigelsen foregår stadig efter Recepten hos Wessel: »Den arme Bager, d. v. s. Skatteyderne, skal undgælde derfor til velfortjente Straf for sig — velfortjent på Grund af de Repræsentanter, de vælger — og Retsstatsfolk til Afsky og til Skræk.« ^(21/3 1932.)

„Regeringsdygtighed.“

Det vil i det politiske Sprog ingen lunde sige, at de behøver at sidde inde med nogen som helst Dygtighed af nogen som helst Art, men kun, at de er tilstrækkelig mange til at kunne sikre et Ja til Vedtagelse af de Love, gode eller dårlige, som Partiets lydige Tjenere, Ministrene, faar Tilhold om at forelægge i Forsamlingen. (14/10 1927.)

Flertalsafgørelse og Selvstyre.

Hele vor Politik hviler på Kravet om Selvstyre i Ordets eneste fuldt rigtige Betydning, nemlig personlig Selvbestemmelsesret med dertil knyttet fuld personlig Ansvarlighed. Et »Selv« findes kun hos levende Individer, og når Ordet billedligt overføres til en kollektiv Masse, løsrives det altid fra sit naturlige Sidestykke: Ansvar. Der kan ikke gøres noget Ansvar gældende mod et anonymt Flertal. »Selvstyre« hos en kollektiv Masse betyder kun Flertalsafgørelse, og den er efter vor Mening kun berettiget, hvor hver af de stemmegivende virkelig er moralsk stemmeberettiget, det vil sige møder med en Medrådighedsret over det, som der afstemmes om.

Personligt Ansvar.

Naar man har Valget mellem at anbringe Ansvar hos en enkelt Person eller et Udvalg, foretrækker jeg absolut det første. Man har oplevet mange Exempler på, at en Mand, der ikke har moralsk Mod eller føler sig kompetent til at overtage Ansvar, f. Ex. for Ledelsen af en eller anden Bedrift, gladelig går ind i en Bestyrelse for at bære Ansvar sammen med 7—8 andre, som heller ikke personlig har Mod eller føler sig kompetente til at bære Ansvar alene. Ansvar egner sig ikke til at være et Andelsforetagende.

(7/12 1927.)

Vi hilser med Tilfredshed, at Regeringen har overgivet til Rigsadvokaten at undersøge, om der er Anledning til at gøre Ansvar gældende mod nogle af Ministeriets Embedsmænd. Rigsadvokatens Kompetence rækker imidlertid, så vidt jeg véd, ikke helt op til Ministrene, og vi beklager derfor, at man ikke for længst har fået den af Grundloven bebudede Ministeransvarlighedslov. Når Politikere ynder at kalde sig »ansvarlige« Ministre, burde der også praktisk følge et An-

svar med. Man er ansvarlig for sine egne Gerninger, ikke som man ofte hører, tillige for sine undergivnes; men hvis en Del af ens Gerning består i at kontrollere visse undergivne, er man ansvarlig for den Måde, hvorpå man udøver eller undlader at udøve denne Kontrol. (11/10 1929.)

Økonomisk Ansvar.

Jeg er kommet til det Resultat, at den allerbedste Aktieselskabslovgivning måske vilde være slet ingen Aktieselskabslovgivning at have, eller med andre Ord, at Lovgivningen overhovedet ikke anerkendte upersonlige Retssubjekter, men at der bag enhver retsgyldig Handling stod en eller flere fuldt ansvarlige Personer. Det kan også udtrykkes således som en kendt Professor har udtrykt det: En Handling må ikke udføres af Ingen.

Der er for den umiddelbare Retsfølelse noget urimeligt i at forbinde et *begrænset* Ansvar, når det gælder Forpligtelser eller Underskud, med Ret til *ubegrænset* Gevinst, når det gælder Andel i Udbyttet. I gunstige Tilfælde kan Aktionærer indkassere ubegrænsede Dividender, og når der så kommer Kriser og Fallit, har de deres opsparede Profit i Behold og kan lade Kreditorerne eller Samfundet bære det Tab, der overskrider Aktiebeløbet, et Aktiebeløb, som måske på Grund af Udvanding og tidligere høje Dividender kun repræsenterer en Brøkdel af den Formue, Aktionærerne i Arenes Løb har indtjent gennem Selskabet. (21/11 1929.)

Vi kræver en streng Ansvarslovgivning. Vi har krævet en Ministeransvarlighedslov, fordi vi ikke kan anerkende fiktive upersonlige og ansvarsløse Subjekter, ikke engang i det mytologiske Begreb Staten. Heller ikke Staten vil vi have løsrevet fra det *personlige* Ansvar hos dem, der handler på Statens — eller på Kommunernes — Vegne. I Aktieselskaber kræver vi også det personlige Ansvar knyttet til enhver Underskrift; ellers er et Dokument anonymt, selv om der står det bedste Navn under det. (31/1 1930.)

Kun på en Protokols eller en tilstedeværende — eller manglende — Kassebeholdnings Vegne har vedkommende Direktør skrevet under, ikke på egne Vegne. (21/11 1929.)

Hvis Lovgivere eller andre i det private Liv handlede efter de Regler, hvorefter der lovgives, nemlig ved at tage fra

nogle og give til andre, saa vilde de komme i Tugthuset. Dette er en uimodsigelig Sandhed. (9/11 1934.)

Vi mener, at Ejendomsret er noget, som oprindeligt kun kan skabes gennem Indsats af Arbejde, åndeligt eller legemligt, medens Køb og Salg, Gave og Bytte, Arv og Testamente kun kan flytte en Ejendomsret, som i Forvejen må eksistere. (9/11 1934.)

Parlamentarisme og Partistyre.

Som man ser, sætter Parlamentarismen slet ikke Folket over Partierne, men sætter netop Partierne — om end skiftevis — til at regere over Folket. Kun hvert 4de Ar har Folket normalt Mulighed for at ombytte een Partiregering med en anden Partiregering.

Noget Spejlbillede af hele Folket giver den nuværende Valgordning ikke, og kan ikke give det, da den enkelte Vælger ikke kan udpege den Person, han ønsker sig repræsenteret af; han kan kun stemme på en, der er Repræsentant, ikke for ham, men for et Parti, bundet til en vis Partitroskab og til at sætte Partiets Sag over Folkets Sag og af Partitroskab endog svigte Partiets eget Program.

Frit stillet bliver baade Repræsentanten og Vælgeren kun under fri Valgret, med Mulighed for Stemmefflytning, når enten han eller Vælgeren skifter Mening. (9/5 1935.)

Retsforbundets Krav til Lovgiverne i Rigsdagen er meget beskedne. Vi kræver kun, at de skal opfylde de rigtige Krav, der findes på deres egne Programmer, således som jeg har påvist det, om Frihandel, om Grundskyld til Afløsning af Skatter og om virkeligt Folkestyre til Afløsning af Partistyre. (16/10 1934.)

Arbejdsløsheden.

Staten er ikke nogen produktiv Faktor, den producerer intet — ja, Politikerne producerer Taler, men det hjælper jo ikke ret meget. Hvad Staten vil støtte Erhvervene med, må den derfor tage fra Erhvervene selv. Følgelig kan den kun flytte omkring med Arbejdsmulighederne, men den kan ikke forøge den samlede Arbejdsomængde, og det er dog det, det kommer an på, hvis man vil Arbejdsløsheden til Livs.

Til at forøge Arbejdsomængden hører to Ting: Kapital til at sætte Arbejdet i Gang for, og Købeevne hos Forbrugere

til at skaffe sig de Varer, der produceres. Begge disse Betingelser hemmes gennem *Skatter*; og Understøttelseslovene kræver forøgede Skatter; de forøger altså de Ulemper, de vil råde Bod på. (11/10 1929.)

Kriselove.

De Kriseforslag, der nu skal vedtages, indeholder alt det onde, som vi bekæmper, og i de mest skærende Selvmodsigelser: nye store Extraskatter til Lettelse af den enorme Skattebyrde, Prisforhøjelse i den kommende Dyretid på de bedste af alle Næringsmidler (Frugt) igennem »Told på Solskin«, som man har kaldt det, Fordyrelse af den for Industrien, for Transportvæsenet, for Fiskeriet og for Landbruget uundværlige Benzin; og så skal al denne Skatteplyndring kastes ud til ingen som helst Nytte, idet de 30 Millioner Kroner er som en Dråbe i Havet overfor den Overkapitalisering på Hundreder af Millioner, som for en stor Del er *tabt* Kapital og derfor *falsk* Kapital. Andre end Indehaverne af den falske Papirkapital vil næppe få nogen Glæde af denne Lov. Og det er tragikomisk, at det kapitalistfjendtlige socialdemokratiske Parti af Kærlighed til Understøttelsesprincippet vil yde Understøttelser til sin foregivne Dødsfynde: Kapitalen i dens allerværste Skikkelse, nemlig som falsk Papirkapital, Understøttelse til at betale Renter med til en Kapital, der kun eksisterer på Papiret, og som derfor burde *nedskrives*.

(17/10 1931.)

De Kriselove, der er vedtaget i denne Samling, er lige så mange Falliterklæringer overfor den Opgave, som kræver sin Løsning. Det vilde næppe svække Rigsdagens Anseelse, om man virkelig gav sig Tid til en dybtgående saglig og teoretisk Drøftelse af de Idéer og de Teorier, som tilbyder en Løsning af de sociale Problemer. (11/5 1934.)

Det er blevet bebrejdet Retsforbundet, at vi ikke har gjort noget for at afhjælpe Krisen, vort store Forslag om Overgang til Grundskyld kunde ikke kaldes et Kriseforslag. Jo, det kan det, så meget des mere som det ikke blot vilde virke ind på den øjeblikkelige Krise, men også afværge tilsvarende Kriser i Fremtiden. Alle må jo erkende, når man ser tilbage på Aret 1903, at hvis man dengang, i Stedet for at føre en klassebestemt Agrarpolitik, havde gennemført vore Principper, så havde man netop haft den konjunkturbestemte

Afgift, der går op og ned, i Form af Grundskylden, i Stedet for, at man nu her forsøger at lappe på Tingene. Desuden har vi stemt imod alle Varefordyrelseslove og Toldlove, der har været fremsat, og som efter vor Mening mere tjener til at øge Krisen end til at afbøde den. (9/11 1934.)

Planøkonomi.

Et æret Medlem har udtalt, at Told var en Nødvendighed, fordi almindelig Frihandel vilde gøre Markedet altfor stort og uoverskueligt. Men hvem i al Verden forlanger, at det ærede Medlem skal kunne overskue Verdensmarkedet? Det er jo ikke engang nødvendigt, at de, *hvem Sagen angår*, nemlig de handlende, skal kunne overskue hele Verdenshandelen. Det er jo nok, at hver af dem kan holde Øje med Tilbud og Efterspørgsel af de specielle Varer, som *han selv* handler med, og han kan jo holde sig indenfor de Grænser, han magter at overskue; han behøver jo ikke at være altædende; det kan han overlade til Svinene og til de Politikere, der mener at kunne regulere alt i Kraft af deres alt for store Kløgt, som bare ikke er *stor nok* til det, de vil bruge den til, men uhjælpelig må spille Fallit, således som Europas Tilstand i Øjeblikket udviser. (21/3 1932.)

Statsgæld.

Jeg anerkender, at Finansministeren tog så kraftigt Afstand fra at gøre det i moralsk Henseende *mest* fordømmelige, der kunde gøres, nemlig at vælte Følgerne af Krisen over på vore uskyldige Efterkommere i Form af Statsgæld og nøjedes med at gøre det *næstværste*, nemlig at lade sagesløse og uskyldige nulevende indsætte som Debitorer i insolvente Medborgeres Bedrifter. (8/3 1932.)

Handelstraktater.

At Handelsorganisationer i Ind- og Udland ad privat Vej træffer Aftaler om en indbyrdes Samhandel, kan vi naturligvis ikke have noget imod, og det var jo det væsentligste Indhold af Englandstraktaten. Helt anderledes stiller Sagen sig, når det er Staterne, altså Politikerne, der laver Traktater, så kan man aldrig vide, hvilke Underfundigheder der ligger bagved. (21/3 1934.)

Valutaloven.

Jeg læser i Aviserne, at *alle* Partier i Rigsdagen er enige om at vedtage Forslaget om Værneforanstaltninger for den danske Valuta. Vi er imidlertid ikke blevet spurgt derom, og vi vil gå imod det. Et sådant Diktatur, som dette Forslag vil indføre på Handelens Område, er i Strid med alle de Principper, som det er vor Opgave at forfægte. (18/11 1931.)

Lovgivning om Arbejdsstridigheder.

At et sådant Forslag forelægges, vidner overhovedet om, at vi lever i en Uretsstat, hvor der lovgives efter Skøn og ikke efter faste Retsprincipper. Tvungen Voldgift er i sig selv en Selvmodsigelse. Efter Grundloven er jo den dømmende Magt hos Domstolene, og en Borger, der skal dømmes og skal *tvinges* til at rette sig efter Dommen, maa have Krav på at blive dømt ved Domstolene og efter Lovparagraffer, ikke efter tilfældigt Skøn.

Men så længe vi lever i en Stat, hvor Arbejdsstridigheder som Lock-outer og Strejker ikke blot går ud over de pågældende selv, men over os alle, må det blive en Samfundsopgave at skride ind. Vi stiller os derfor ikke som Modstandere af en Lov om *Forligsordning* i det hele taget, men ønsker at præcisere, at en sådan Lov vilde være overflødig, hvis den naturlige Målestok for Arbejds løn fandtes, og den findes jo kun, når Arbejdet stilles på sin rette Plads i Forhold til Kapitalen, Raastofferne og Jorden. Der behøves ingen Tvangsorganisationer for at skaffe Arbejderen den Løn, der tilkommer ham, når han har frit Valg mellem at modtage lønnet Arbejde eller arbejde for sig selv. Men med de tomme Hænder kan han ikke ud af Luften frembringe Værdier.

Sikringsprincippet i Retsplejen.

Udenfor den egentlige Bod eller Straf ligger de Sikkerhedsforanstaltninger, Indespærringer, som er nødvendige overfor de Individuer, som er farlige for deres Omgivelser, f. Ex. visse sindssyge, men som ingenlunde er nødvendige overfor alle Forbrydere, nemlig ikke overfor dem, der ikke freimbyder nogen Fare for deres Omgivelser eller nogen Fare for, at de vil unddrage sig deres Erstatningspligt, som en Indespærring jo kun vanskeliggør dem at opfylde. (9/2 1935.)

Nævninger.

Vort principielle Standpunkt overfor Nævninger og Doms-mænd er det, at vi er imod enhver *tvangsmæssig* Udskrivning af den Slags Ombud. Vi finder, det er en uberettiget Krænkelser af et Menneske, at tvinge ham til at være Dommere over sine Medmennesker og domme dem for Forbrydelser. Men når man endelig har sådanne Medlemmer af Domstolen, altså Ikke-Jurister, så finder i hvert Fald jeg, at Opgaverne er fordelt urigtigt mellem de juridiske og de ikke-juridiske Dommere. Jeg mener, at Jurister har bedst Forstand på Skyldsspørgsmålet, om den pågældende Lovparagraf er overtrådt eller ej. Men Udmålingen af Straf beror i høj Grad på et Skøn og forandres fra den ene Instans til den anden, når en Dom appelleres. Her er der netop Brug for det »borgerlige« Skøn om, hvorvidt Straffen bør være streng eller mild. Så vilde man også undgå den Fare, at Nævningene af Frygt for Juristernes strenge Straftilmåling skal frikende vitterligt skyldige Mennesker. (15/2 1934.)

Dødsstraffens Genindførelse?

Talsmændene for Dødsstraffen eller Blodhævnen lægger Hovedvægten på dens formentlig afskrækkende Virkning, samtidig med at det indrømmes, at Erfaringerne, det vil her sige Statistikken, hverken kan levere noget egentligt Bevis for eller imod, og heller ikke ad rene psykologiske Slutningers Vej lader det sig begrunde for Voldshandlingernes Vedkommende. At helt andre Forseelser, f. Ex. Cykeltyverier, i stor Udstrækning vilde forebygges, hvis deres Opdagelse uundgåeligt efterfulgtes af Halshugning, lader sig med stor Sandsynlighed formode; men herfra kan man ikke slutte til Forbrydelser, som har helt andre Årsager, ofte i et abnormt Sjæleliv. (8/2 1935.)

Eidesagen.

Når jeg ikke har taget til Genmæle mod de mange Angreb i Pressen, endog en Beskyldning for at have ført falsk Vidnesbyrd i Retten — skønt jeg har Domstolens Erkendelse af det modsatte —, så har det været, fordi jeg vilde holde mig den Regel efterrettelig, så længe Retten sidder, ikke at deltage i Drøftelse af en Sag, der vedkommer mig personlig. Nu nødes jeg til at sige, at det, som nu forbavser andre som nyt,

det kendte jeg fuldt ud i alle Enkeltheder, *inden* Forespørgselen blev stillet. Jeg kunde have forudsagt — hvis Forespørgselen ikke var blevet nægtet Fremme —, hvad man *nu* har fået at vide om Politivadokat Johnsen m. m. Den eneste Enkelthed, jeg ikke kendte, var, at den skriftlige Tilsigelse, hvorpå der stod, at Nørregård lå syg, var forsvundet, og som det jo var i *deres* Interesse at få af Vejen, der havde benægtet, at de kendte hans Sygdom.

Således forholder Sagen sig, og med Hensyn til den skarpe Form, da hvilede den på egenhændige Underskrifter af de Mennesker, som den formentlige Forbrydelse var gået ud over, forelagt mig af sagkyndige. Jeg har ikke benyttet Erklæringens Ord: Voldtægt; men, som jeg sagde i Retten, at to fornemme Mennesker i Embedsstillinger benytter deres Stilling til at beruse en Kvinde af Underklassen og derefter benytter denne Tilstand til at få deres Vilje med hende, be-
tragter jeg som en *Sædelighedsforbrydelse*, og hvis den ligger lang Tid tilbage, viser det kun, at den Mand allerede fra Begyndelsen af har savnet Betingelserne for at beklæde det Embede, han er blevet forfremmet til. Mødet hos Rigsadvokaten bekræftede min Opfattelse af, at Sagen *skulde* dysses ned. Der måtte skarp Lud til for overhovedet at få en Undersøgelse i Gang. Dette var mit Motiv. (10/5 1935.)

(Se Axel Dams Pjece: »Eide-Sagen og Pressen« 1935.)

Forslag til Lov om Tilføjelser til Presseloven.

(Forelagt i Folketinget December 1932 af Axel Dam.)

§ 1.

Ethvert Angreb på Person i Dagblade, Ugeblade o. lign. Skrifter medfører, at den angrebne har Ret til at kræve optaget et Gensvar, der skal sættes på tilsvarende Plads og med samme typografiske Udstyr som Angrebet, men ikke må overskride den angribende Artikels Længde. Er Angrebet indflettet i en længere Artikel, hvis væsentlige Indhold ikke vedrører den angrebne, kan denne, dersom hans Gensvar nægtes Optagelse på Grund af dets formentlig unødige Længde, indanke denne Afgørelse for Domstolene, men Bladet skal da strax optage — på nævnte Plads — en kort Berigtigelse (jfr. § 11 i Presseloven af 3. Januar 1851).

§ 2.

Enhver Artikel med Angreb på Person i Dagblad, Ugeblad eller lignende Skrift skal underskrives med Forfatterens Navn eller med et Forfattermærke. I sidste Fald skal der i det i hvert Kvartal sidst udkomne Nummer af Bladet eller Tidsskriftet findes en Fortegnelse over, hvilke Forfatternavne hvert Mærke dækker over.

(Se iøvrigt Pjecen: »Eide-Sagen og Pressen« 1935.)

Børn uden for Ægteskab.

Spørgsmålet om Arveret efter Faderen er vel det Punkt i Lovforslaget, der er mest revolutionerende over for traditionel Tankegang, men Ligestilling i denne Henseende mellem Børn i og uden for Ægteskab er i fuld Overensstemmelse med Retsforbundets Program, der ikke nævner nogen sådan Skillelinie, men bestemmer, at Efterladenskaber, som ikke er borttestamenteret, tilfalder Børnene og deres Arvinger i lige nedstigende Linie. Vi udvider altså Testationsretten, der kun begrænses af Forsørgerpligten mod umyndige Børn. Jeg ser i Lovforslagets Bestemmelser om Ligestilling med Ægtebørn i Henseende til Arv efter Faderen et Fremskridt af stor retsmoralsk Værdi.

— — — Trods alle de Betæneligheder, som kan rejses og er blevet rejst angående Lovens Sidevirkninger i visse Undtagelsestilfælde, må jeg anbefale Lovforslaget som et Krav om Skærpelse af et Ansvar, som i høj Grad trænger til at skærpes. (7/12 1934.)

Det kongelige Teater.

Det er ikke alene af økonomiske Grunde for at spare Statskassen for det meningsløst store Underskud, vi vil af med Statsinstitutionen, men af principielle og ikke mindst kulturelle Grunde. Jeg fremhæver dette, fordi det fra Modstanderes Side utvivlsomt vil blive stemplet som et kulturfjendtligt Skridt. Det er nemlig endnu en stærkt udbredt Overtro, at Staten eller Politikerne egner sig til at være Kulturens Ledere og Formyndere. Efter Retsforbundets Opfattelse er hverken den kunstneriske Kultur eller det religiøse Livs Pleje nogen Statsopgave.

Med den videnskabelige Uddannelse forholder det sig delvis anderledes, eftersom Uddannelsen af Embedsmænd, f.

Ex. Jurister, aldrig kan blive en Staten uvedkommende Sag. Også den rent videnskabelige Forskning har i hvert Fald det forud for den æstetiske Kultur, at den bygger på almen-gyldige Forudsætninger og tilstræber objektiv Sandhed, medens Andslivets øvrige Sider, Kunst og Religion, udgør Områder, hvor de mest forskellige individuelle Opfattelser kan have lige god Ret, og hvor en Magtfaktor som Staten, der skal være upartisk og retfærdig, mangler både Beføjelse og Kompetence til at begunstige eller støtte den ene Retning fremfor den anden og oven i Købet med Penge, som pålignes også de Skatteydere, som er Modstandere af de Ting, som Staten støtter med deres aftvungne Penge. (12/1 1927.)

Statsradiofoniens Midler.

Radiofonien er kun i meget uegentlig Forstand en Statsinstitution, dens Udgifter bestrides ikke af Statskassen, ja, den nyder ikke engang Understøttelse fra Statens Side, hvilket jo dog må betyde, at ingen blot i sin Egenskab af Statsborger og Skatteyder har nogen som helst Ret eller Adkomst til at udstyre sin politiske Repræsentant med Mandat til at disponere over Radiofoniens Midler.

Det virkelige Motiv til at søge Radiofonien lagt ind under Politikernes Magtområde turde være det, at visse Politikere dårligt kan tåle at se en bugnende Pengekasse, uden at det kribler i deres Fingre ved Tanken om, hvad de mange dejlige Penge kunde bruges til, når man ikke føler sig bundet til det Formål, Pengene er indbetalt til, men kan anvende dem til et eller andet Radiofonien uvedkommende Formaal. (25/1 1935.)

Direkte Lyttervalg til Radiorådet.

Da Radiofonien opretholdes alene for Lytternes Penge, og da Licensbetalingen er ens for alle, hvad enten de staar i en Lytterforening eller ej, kan vi ikke se nogen anden retfærdig Ordning end den at give alle Licensbetalere lige og direkte Valgret til Radioledelsen, og jeg anbefaler derfor Retsforbundets Lovforslag til velvillig og saglig Behandling. (25/1 1935.)